

Procedure for elever i læse- og skrivevanskeligheder

Februar 2023

Justeret april 2024

Procedure for elever i læse- og skrivevanskeligheder

Indhold

Indledning	3
Formål	3
Forudsætninger for ordblindevenlige skoler	3
Forpligtelser, roller og ansvar	3
Lærernes rolle	3
Vejledere og ordblindelæreres rolle	3
Skolelederens rolle.....	4
Skolens generelle forpligtelser.....	4
Organisering og samarbejde	4
Logopædisk indsats i skolerne vedr. sproglig udvikling	5
Kommunalt årshjul for skolerne i Nyborg – enkelte tidspunkter kan variere lokalt.....	6
Forebyggelse og afdækning af ordblindhed	7
Foregribende, forebyggende og indgribende indsatser	8
Definitioner og baggrundsviden	10
Litteratur og andre kilder	12
Bilag 1: Handleplan for elever i læse- og skrivevanskeligheder.....	13

Indledning

I Nyborg Kommune er der en vision om at blive en ordblindevenlig kommune, hvilket bl.a. fordrer, at folkeskolerne skal udforme deres praksis, så at den daglige undervisning så vidt muligt giver deltagelsesmulighed for alle elever - også dem i læse- og skrivevanskeligheder, herunder ordblinde elever.

Formål

Denne procedure rammesætter, hvordan skolerne i Nyborg Kommune håndterer arbejdet med elever i læse- og skrivevanskeligheder, herunder ordblindhed. Med en fælles kommunal procedure for elever i læse- og skrivevanskeligheder og en handleplan for ordblinde elever sikres en mere ensartet tilgang til elever i læse- og skrivevanskeligheder samtidig med, at der sørges for rum til den enkelte skoles struktur og lokale praksis ift. organisering af indsatser.

Der er forskellige årsager til skriftsprogsvanskeligheder, og det er vigtigt at udrede årsag for at afhjælpe og kompensere eleven på den rette måde i den videre skriftsprogsudvikling. Det er vigtigt at forsøge at afgøre, om elevens vanskeligheder med skriftsproget er kendetegnet ved specifikke vanskeligheder med fonologisk kodning eller skyldes mere generelle vanskeligheder. Der sættes i proceduren fokus på, at test følges op af indsatser efter behov i hele skoletiden.

Forudsætninger for ordblindevenlige skoler

Procedurens implementering og det at blive ordblindevenlige skoler forudsætter

- 1) Kompetenceudvikling af lærere og pædagoger så viden om ordblindevenlig undervisning er tilstede tæt på eleven i den daglige undervisning
- 2) Kompetenceudvikling af læsevejledere, IT-vejledere, ordblindelærere og andre resursepersoner
- 3) Årshjul i tråd med proceduren på alle skoler
- 4) Udarbejdelse af kommunal handleplan for alle ordblinde elever
- 5) Stor grad af samarbejde og videndeling i læsevejledernetværket

Forpligtelser, roller og ansvar

Det er vigtigt, at ansvaret for de forskellige opgaver i forbindelse med skolens årshjul for elever i læse- og skrivevanskeligheder er tydeligt fordelt. Det er en opgave for skolens ledelse at sørge for formidling om dette til personalet.

Lærernes rolle

Alle lærere omkring ordblinde elever har ansvar for denne gruppe af elever i eget fag i den daglige undervisning. Afklaringen af, hvordan eleverne bruger deres hjælpemidler bedst muligt hver især, og hvordan der skal tages hensyn til dette i de enkelte fag, skal drøftes sammen i klasseteamet.

I arbejdet med at lave handleplaner anbefales det, at hele klasseteamet giver bidrag til handleplanen, men at det er klasselærer eller dansklærer, som er tovholder på at dagsordensætte handleplanerne i teamsamarbejdet og opdatere handleplanen løbende i meddelelsesbogen.

Vejledere og ordblindelæreres rolle

Alle skolens vejledere har en afgørende rolle i form af sparring, rådgivning og understøttelse af kolleger i arbejdet med elever i læse- og skrivevanskeligheder. Læsevejledere/ordblindelærere har også en særlig rolle i forhold til afdækning af elever i læse- og skrivevanskeligheder og anbefalinger i udarbej-

delse af handleplaner, især den første handleplan efter udredning, men også i sparring om justering af undervisning med greb til ordblindevenlig undervisning.

Desuden vil de skulle deltage på det første møde efter ordblindetest og informere forældre i forbindelse med test. Vejlederne skal også løbende indberette til skolens ledelse om testede elever samt varetage et overblik med status på ordblinde elever i Filr.

Skolelederens rolle

Det er skolens leder, som har ansvaret for, at proceduren implementeres, og at alle elever har deltagelsesmuligheder og får udbytte af undervisningen. Det er derfor afgørende, at skoleledelserne

- tydeliggør ansvarsfordeling af opgaverne i skolens årshjul
- skaber strukturer for årshjulets opgaver i samarbejde med alle skolens vejledere
- sørger for at ordblindevenlig undervisning og handleplansarbejde bliver dagsordensat på klasseammøder
- faciliterer kompetenceudvikling af lærerne i ordblindevenlig undervisning samt læse- og skriveteknologi (LST)
- sørger for kvalificeret undervisning for elevernes generelle læse- og skriveundervisning samt påkrævede indsatser gennem skoleforløbet
- sætter krav om skriftsprogsundervisning baseret på et balanceret læsesyn, der både tilgodeser systematisk afkodningstræning samt en differentieret tilgang til læsning og skrivning ud fra teori om zone for nærmeste udvikling og betydning af motivation

Skolens generelle forpligtelser

- Skolen skal stille IT-hjælpemidler til rådighed for elever i læsevanskeligheder
- Skolens vejledere skal understøtte lærernes opgave med greb til ordblindevenlig undervisning
- Alle elevens lærere har ansvar for, at ordblinde elever får alle tekster digitalt tilgængelige i deres fag.
- Alle elevens lærere skal sætte sig ind i brugen af digitale hjælpemidler (LST), så de kender til elevens muligheder og er forpligtet på at sørge for, at de bliver implementeret i deres undervisning.
- Klasselærer skal overlevere viden om elevens behov til nye lærere og til UU-vejleder.

Organisering og samarbejde

I Nyborg Kommune understøtter læsekonsulent og det kommunale Læse- og ordblindeteam skolernes opgave med elever i læse- og skrivevanskeligheder.

Hver skole har deres egen struktur for deres resursepersoner, ordblindelærere og vejledere, som skal varetage opgaverne i årshjulet vedr. elever i læse- og skrivevanskeligheder. Det er op til de enkelte skoler at vurdere, hvordan de bedst engagerer læsekonsulent og det kommunale Læse- og ordblindeteam til de opgaver i årshjulet, som skolens egne vejledere og ordblindelærere endnu ikke selv kan varetage. Denne vurdering sker løbende og kan altså variere fra år til år. Nedenstående årshjul er altså det, der skal tilstræbes på sigt på hver skole. Det kan ikke forventes, at alle skoler er i mål med varetage af disse opgaver ved eget personale med denne procedures indførelse.

Logopædisk indsats i skolerne vedr. sproglig udvikling

Tale-høre-lærerne er en faglig ressource, der kan bidrage til skolernes håndtering af problematikker med børns sproglige udvikling i form af undervisning, rådgivning og vejledning. Tale-høre-lærerne inddrages fast en gang årligt på skolerne ift. elever i skriftsprogsvanskeligheder i 1.-9. klasse samt på det årlige møde for opfølgning på sprogvurderingen i 0. klasse.

Tale-høre-lærernes roller

- Fagkonsulent der kan bidrage til afklaring ved. elevens sproglige vanskeligheder og er med til at sætte en udvikling i gang hos barnet via anbefalinger og evt. udredning og indsats
- Konsultation som *rådgivning*; formidlingsorienteret og har fokus på "*vej-visning*"
- Konsultation som *undersøgelse*; refleksionsorienteret og har fokus på "*vej-søgning*"
- Proceskonsulent; faciliterende på individ-, gruppe eller organisationsniveau, hvor der bidrages til at skabe rammer, så alle parter – forældre, lærere, pædagoger og vejledere - kan *dele noget af deres viden* om problemet, og alle de forskellige ideer til hvordan problemet og dets effekter kan håndteres. Tale-høre-læreren er neutral, oprigtigt nysgerrig og lyttende og stiller spørgsmål til forældre og pædagoger/lærere, så de bedre bliver i stand til at fremme barnets/børnenes sproglige udvikling

Kommunalt årshjul for skolerne i Nyborg – enkelte tidspunkter kan variere lokalt

Måned	Indhold	Målgruppe	Organisering
August	Skoleårets indledende sparringsmøde med formål at give overblik over omfang af elever i skriftsprogsvanskeligheder, der kræver indsats	Skolens elever 1.-9. klasse i læse- og skrivevanskeligheder, der kræver indsats bl.a. antal af -DNO-testede elever i grøn, gul og rød kategori -meget udfordrede ordblinde elever -elever i andre læse- og skrivevanskeligheder	Skolen har forberedt liste over eleverne og indkalder til mødet med deltagelse af - relevante lærere/læsevejledere - Læsekonsulent - Læse- og ordblindeteamet - tilknyttet tale-høre-lærer Der laves aftaler for sparring eller opstartsmøder med relevant lærer eller team.
August-september	AppWriter-kursus	Til alle lærere	Årlige brush up-kurser evt. differentieret niveau
	TxtAnalyzer-kursus	Til dansk lærere	Alternativt kan skolerne booke gratis webinarer fra Wizkids
	TxtAnalyzer-kursus	Elever i 6.-9. klasse	Foregår i klassen: alle elever må bruge programmet i FSA i dansk skr. fremstilling
	Basiskursus 2 i Appwriter	Alle nytestede ordblinde elever fra 4. klasse	Intensivt kursus efter sommerferien Læse- og ordblindeteamet laver opstartende handleplan
September	Introduktion til AppWriter	1.klasse	Foregår i klassen. Herunder undervisning i filhåndtering/organisering af mapper i M365 Onedrive.
	Igangsætte skriftsprogslige indsatser	1.klasse	Opfølgning på elever i læsevanskeligheder i 0.klasse med differentieret læse- og skriveindsats
September-januar	Prøveforberedende LST-strategikursus ift. retskrivningsprøve og læseprøve	9. classes elever med ordblindhed	Undervisning for mindre hold af ordblinde elever inden terminsprøver af person, der skal varetage prøven for denne gruppe
Oktober	Sprogsvurdering i "Hjernen og Hjertet"	0. klasse	Gennemførelse af test på hele klassen
Oktober-november	Opfølgingsmøde vedr. sprogsvurdering jf. aftalt procedure	0.klasses elever i vanskeligheder	Didaktisk sparring på baggrund af resultater Skolen indkalder tilknyttet tale-høre-pædagog, læsekonsulent og en fra Læse- og ordblindeteamet.
Uge 40	Workshop LST	Skolens ordblinde elever/forældre	Skolen inviterer ordblinde elever og deres forældre til workshop om LST - kan også ligge på et andet tidspunkt
	Elevagent-kursus	AppWriter-superbrugere blandt eleverne, der skal kunne hjælpe andre ordblinde	Ved behov kan LST-udbyder bookes med henblik på kursus eller webinar
	Oplæg om ordblindelig undervisning	Alle skolens lærere	Læsekonsulent NB Kan sagtens ligge på andre tidspunkter af året!
November	Tilmelding af elever til prøver på særlige vilkår Deadline 1. december	Elever med funktionsnedsættelse, herunder ordblindhed	Skoleafdelingen tilbyder sparring med fag- og klasselærere og ledelse om ordblinde elevers behov for særlige vilkår
December eller maj	Risikotest for ordblindhed	midt 1. klasse Minimum 1 testning	Enten på hele klassen eller på udvalgte elever + Sparring mellem dansk lærere og læsevejleder om indsatser
December-marts	Tapping-metoden til læseindlæring	1.klasse	Kompetenceudvikling vha. co-teaching med relevante lærere
	Igangsætte skriftsprogslige indsatser	0.klasses elever	Fx som differentieret undervisning med mulighed for opdeling i mindre hold/stationer eller 1:1-undervisning
Marts-maj	Den nationale ordblindetest (DNO)	6. klasse: Udvalgte elever testes enkeltvis ved mistanke om ordblindhed på baggrund af test og faglig vurdering	Indkalde til opfølgende møde med forældre og dansk lærer samt klasseteam omkring uddykning af testresultat og indledende samtale om elevens handleplan samt indmeldelse i Nota, hvis det ikke er sket tidligere. Forældre kan informeres om ordblindhed ved at se og høre denne digitale bog: Forældreguide vedr. ordblindhed
	Elbros ordliste	4. klasse: Udvalgte elever testes enkeltvis på baggrund af begrundet mistanke om ordblindhed	Indkalde til opfølgende møde med forældre og dansk lærer samt klasseteam omkring uddykning af testresultat og indledende samtale om elevens handleplan samt indmeldelse i Nota. Forældre kan informeres om ordblindhed ved at se og høre denne digitale bog: Forældreguide vedr. ordblindhed
April-maj	Udarbejde handleplan på nytestede elever + tilmelde elev og lærere til NOTA	Klasseteam/dansk lærer	Læse- og ordblindeteamet kan bidrage, hvis det aftales
	Oplæg "Hvad er Ordblindhed?"	4. klasser	Læse- og ordblindeteamet kan bidrage, hvis det ønskes
Maj - senest 1. uge af juni	DVO-screening	2. classes elever	
	Opfølgning på DVO	For elever i vanskeligheder jf. DVO	Indsats sættes i gang
Maj eller december	Risikotest for ordblindhed	0.klasse eller 1.klasse Bestemmes af skolen selv afhængigt af opfølgende indsats	Enten på hele klassen eller på udvalgte elever Sparring mellem dansk lærere og læsevejleder om indsatser
Maj-juni	Basiskursus 1 i Appwriter + 'Hvad vil det sige at være ordblind'	Nytestede ordblinde elever	Intensivt kursus før sommerferien Læse- og ordblindeteamet laver opstartende handleplan
	Testbatteriet	3.klasses elever udvalgt pga. DVO	Evt. tilmelding til NOTA
	Ordlæseprøve 1	1.klasse	Alle elever
	Sætningslæseprøve 2	4.klasse	Alle elever

Kommunalt årshjul for skolerne i Nyborg – enkelte tidspunkter kan variere lokalt

Måned	Indhold	Målgruppe	Organisering
August	Skoleårets indledende sparringsmøde med formål at give overblik over omfang af elever i skriftsprogsvanskeligheder, der kræver indsats	Skolens elever 1.-9. klasse i læse- og skrivevanskeligheder, der kræver indsats bl.a. antal af -DNO-testede elever i grøn, gul og rød kategori -meget udfordrede ordblinde elever -elever i andre læse- og skrivevanskeligheder	Skolen har forberedt liste over eleverne og indkalder til mødet med deltagelse af - relevante lærere/læsevejledere - Læsekonsulent - Læse- og ordblindeteamet - tilknyttet tale-høre-lærer Der laves aftaler for sparring eller opstartsmøder med relevant lærer eller team.
Juni	Evaluering af ordblindeindsats og prøver	Møde med skolens ordblinde elever	eleverne taler om, hvad der virker godt; hvad de ønsker mere af eller der skal gøres anderledes fremover Læsevejleder indkalder til mødet

Forebyggelse og afdækning af ordblindhed

Ordblindhed er en medfødt funktionsnedsættelse, der ikke kan fjernes, men den kan oftest afhjælpes og kompenseres ved rettidig indsats. Som det beskrives i vejledningen til den nationale ordblindetest, er tidsforbruget en vigtig faktor i forhold til den samlede testscore. Det kan derfor forstyrre billedet, hvis der er tale om en elev, som måske ikke har specifikke vanskeligheder med skriftens fundamentale lydprincip, men er så langsom i sin opgaveløsning, at resultatet på Ordblindetesten under alle omstændigheder vil blive ordblind. I sådanne tilfælde vil en indledende afdækning af sproglige forudsætninger og skriftsproglige færdigheder være vigtig for at undersøge, om elevens læsevanskeligheder er en del af et fonologisk problem eller skyldes generel langsom problemløsning.

Hvis der er tale om en elev med generel langsom forarbejdningshastighed, som således er langsom på flere områder end blot det fonologiske, så er der meget, der tyder på, at elevens vanskeligheder med læsning er knyttet til langsom forarbejdningshastighed og ikke specifikt til ordblindhed. Denne elev vil altså i første omgang ikke være ordblind, men kan alligevel udmærket have brug for intensiv læseundervisning. Elever med generel langsom problemløsning kan således uafhængigt af testning med Ordblindetesten have stor gavn af den systematiske, direkte og intensive undervisning, som gavner ordblinde.

Da der ikke er en direkte sammenhæng mellem problemløsning og ordblindhed (Elbro, 2021), er det ikke elevens intelligens, der er afgørende for, hvorvidt Ordblindetesten er et hensigtsmæssigt redskab til vurdering af ordblindhed hos elever med generelle indlæringsvanskeligheder. Det er som beskrevet i ovenstående snarere et spørgsmål om, hvorvidt eleven generelt har en langsom forarbejdningshastighed, eller om eleven har en specifik langsom forarbejdningshastighed i forbindelse med fonologisk kodning. Man kan derfor ikke alene tage udgangspunkt i intelligens og generel problemløsning, når man skal vurdere, om en elev skal testes med Ordblindetesten eller ej.

Ved elever, hvor man er i tvivl om, hvorvidt der er tale om ordblindhed eller ej, er det selvfølgelig ekstra relevant at inddrage sparringspartnere med viden om andre funktionsnedsættelser, fx logopæder, så man får belyst elevens styrker og vanskeligheder fra forskellige fagprofessionelle vinkler.

Fokus på deltagelsesmulighed

Alle elever skal ved udfordringer anvende de hjælpemidler, som giver deltagelsesmulighed i undervisningen. Hvis elever oplever ikke at kunne indhente viden eller ikke at kunne udtrykke sig, så skal de anvende hjælpemidler uanset alderstrin. Dette betyder, at hvis eleven ikke forstår et indhold ved at læse en tekst på traditionel vis, så skal teksten kunne læses op, altså lyttelæses. Hvis eleven oplever en

udfordring med at skrive tekster, skal læse- og skriveteknologi (LST) benyttes i form af tale til tekst og/eller ordforslag.

Handleplan ved ordblindhed (se bilag 1)

Alle skoler anvender samme handleplan for ordblinde elever. Handleplanen indeholder vejledning til elev, forældre og lærerteamet og sikrer fælles forståelse og tilgange. Den anvendes af klasseteamet til *løbende dialog* mellem skole og hjem, i samarbejdet med UUU, ved skoleskift og ved overgange til 10. klasse og ungdomsuddannelse. Handleplanen opdateres løbende ud fra indsatsers omfang og gøres tilgængelig via meddelelsesbog.

Foregribende, forebyggende og indgribende indsatser

Det er vigtigt, at skolerne følger op på de afdækkede behov med indsatser løbende i hele skoletiden. Dette kan organiseres på forskellige måder.

De foregribende indsatser er rettet mod alle elever i 0. klasse, inden vurderinger af at være i risiko for at udvikle læsevanskeligheder. Disse indsatser har karakter af leg med sproget på forskellige måder og med forskelligt fokus.

De forebyggende indsatser i indskolingen (1.-2. klasse) kan også være integrerede i den almindelige undervisning, fx i stationsundervisning, eller på mindre hold eller 1:1-undervisning.

De indgribende indsatser retter sig mod enkelte elever, fx de elever på mellemtrinnet, der er testet ordblinde eller elever med svære læsevanskeligheder af andre årsager. Der er typisk tale om iværksættelse af et intensivt kursus for en elev i samarbejde med skolen samt anbefalinger ind i undervisningen efter indsatsens ophør. Indsatserne kan være organiseret som midlertidig holdopdeling baseret på læseniveau, kortere kurser målrettet elever med læsevanskeligheder eller som supplerende undervisning med 2 eller flere elever.

0. og 1. klasse: Tidlig opsporing og forebyggende tiltag

- Forebyggende indsatser i 0. klasse (før formel læseundervisning), fx
 - Aktiviteter med fokus på lyd, som fremmer afkodning og aktiviteter der fremmer sprogforståelse – lystbetonede aktiviteter via spil og leg
 - Legeskrivning, børnestavning med kvalificeret med- og modspil henimod skrivning (her er der endnu ikke tale om opdagende skrivning)
 - Dialogisk læsning understøtter læseforståelse og opmærksomhed på lyd og ord
- Opmærksomhed på elever i vanskeligheder med bogstav/lyd i 0.- 1. klasse:
 - Gennemføre sprogvurdering og ordlæseprøve 1: Drøfte resultater og tiltag for elever i risiko for skriftsprogsvanskeligheder.
 - Risikotest for ordblindhed tages på enkeltelever i 0. og/eller 1. klasse, der er i fokuseret indsats efter Sprogvurdering i efterår 0. klasse. Alternativt på hele klassen.
- Foregribende indsatser organiseret på små hold eller integreret i stationsundervisning, eller som 1:1 fx makkerlæsning med lærer/pædagog
 - Direkte undervisning, hvor læreren forklarer og modellerer fx hvordan man lyder ord, opgaver med fokus på strategier, bogstavkendskab – opbyg redskaberne sammen med barnet i en systematisk undervisning
 - Fokus på lydprincippet med balance mellem stilladsering og modellering

2. og 3. klasse: Afdækning af tidlige tegn på ordblindhed

- Screening med test fra Dansk Videncenter for Ordblindhed (DVO) af alle elever i klassen inden maj måned på 2. årgang.
- Re-testning af enkelt elever med DVO i januar-februar i 3. klasse.
- For elever, hvor resultatet sammenholdt med tidligere afdækning tyder på ordblindhed, følges op med Testbatteriet og Elbros ordliste og herefter orienteres lærer, elev og forældre om testresultatet.
- Eleven indmeldes tidligst muligt i NOTA, hvis der er faglig begrundelse på baggrund af ovenstående afdækning.

4. klasse: Afdækning for ordblindhed med Elbros Ordliste

- Test på enkelte elever, hvor der er mistanke om ordblindhed
- ved resultat med tegn på ordblindhed, sætter læsevejleder gang i ansøgning om NOTA-medlemskab og kursus i udvidet brug af Appwriter og oprettelse af bruger på Ordlabs portal.

6. klasse: Afdækning for ordblindhed med den nationale ordblindetest (DNO), *Ordblindetesten*

Testen tages **kun** på enkeltelever, hvor tidligere afdækning giver begrundet mistanke om ordblindhed

- Varetages af læsevejleder eller ordblindelærer
- Samtykke indhentes hos forældrene før test
- Samtykke samt kopi af testresultatet gemmes i Filr/elevmappen.
- Testresultatet deles med forældrene til en samtale og sendes via Aula eller med sikker post (e-boks) i Outlook til forældre og skoleledelse.
- Hvis testen viser, at eleven ligger i rød kategori og dermed er ordblind, får eleven diagnosen "Ordblind". Resultatet og rapporten gemmes i elevmappen/Filr. Desuden tilmeldes elev og lærerteam Nota, der laves en handleplan, og eleven introduceres hurtigst muligt til brug af LST med læse- og skrivestøtte; oplæsning, ordforslag og tale-til-tekst, hvis dette ikke allerede er sat i gang på baggrund af tidligere testning.
- Hvis testen viser gul eller grøn, orienteres forældrene om dette samt om indsats for eleven. Testresultatet gemmes i elevmappen i Filr, og aftale om indsats beskrives i meddelelsesbogen.

7.-10. klasse: Senere opsporing via skolens læsevejledere

- Den nationale ordblindetest, DNO, kan også tages på elever fra 7.-9. klasse i månederne marts-juni, hvis det skønnes, at eleven er i alvorlige skriftsproglige vanskeligheder (se ovenstående gældende for elever i 6. klasse)
- Det anbefales skolerne automatisk at teste nytilkomne elever, der indskrives på skolen efter 4. klasse, fx med Elbros ordlister.

9. og 10. klasse: Prøve på særlige vilkår

Læsevejledere sørger i god tid inden 1. december i samarbejde med klasselæreren, at ledelsen informeres om elever med behov for hjælpemidler/ekstra tid i forhold til prøver ud fra Undervisningsministeriets særlige tillæg til prøver på særlige vilkår justeret for ordblinde elever. Elevens vanskeligheder skal være dokumenterede enten via en DNO-test eller anden faglig begrundet vurdering.

Overlevering til 10. klasse og ungdomsuddannelser

- Klasselæreren i 9. klasse informerer UU-vejlederen om ordblinde elever. Handleplanen er delt i meddelelsesbog og elevmappe i Filr. Deadline er ultimo november.
- UU-vejlederen sørger for, at elevens vanskeligheder fremgår af elevens ansøgninger i optagelse.dk. Forældre skal give samtykke.
- Vær opmærksom på, at DNO-resultatet skal gemmes i Filr og sendes til forældrene med sikker post (e-boks) i Outlook eller i Aula.
- Vær opmærksom på, at ordblindeefterskoler kan anmode om en aktuel PPR-vurdering eller skoleudtalelse i starten af skoleåret for at kunne søge om støtte til den kommende elev. Eventuelle vurderinger/udtalelser lægges i Filr i elevmappe.

Definitioner og baggrundsviden

At være i læsevanskeligheder

Læsning handler både om afkodning af ord og om sprogforståelse. Læsevanskeligheder kan overordnet opdeles i tre typer:

- Ordblindhed (dysleksi)
- Sprogforståelsesvanskeligheder
- Sammensatte vanskeligheder

Ordblindhed

Ordblindhed, også kaldet dysleksi, er kendetegnet ved markante vanskeligheder med at lære at læse og skrive, hvilket beror på langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde. Ordblinde har særligt svært ved ord, som de ikke har set før. Læse- og stavfejlene er ofte i modstrid med almindelige forbindelser mellem bogstaver og lyd, f.eks. "kulde" læst som "kunne", og "dig" skrevet "din" (Elbro 1992).

Læs eller lyt evt. mere her: [Mere om ordblindhed](#)

Sammensatte skriftsprogsvanskeligheder

Elever i skriftsproglige vanskeligheder kan også have andre udfordringer end ordblindhed - fx med arbejdshukommelse, koncentration eller sprog. Her kan inddrages andre fagpersoner i forhold til yderligere udredning.

Vanskeligheder ved fonologisk kodning eller generelle vanskeligheder

Jævnfør vejledningen til DNO, skal det forsøges at afgøre, om elevens vanskeligheder med skriftsproget er kendetegnet ved specifikke vanskeligheder med fonologisk kodning eller skyldes mere generelle vanskeligheder.

I Ordblindetesten er tidsforbruget en vigtig faktor i forhold til den samlede testscore. Det kan derfor forstyrre billedet, hvis der er tale om en elev, som måske ikke har specifikke vanskeligheder med skriftens lydprincip, men er så langsom i sin opgaveløsning, at resultatet på Ordblindetesten under alle omstændigheder vil blive ordblind.

I sådanne tilfælde vil en afdækning af sproglige forudsætninger og skriftsproglige færdigheder være vigtig for at undersøge, om elevens læsevanskeligheder er en del af et fonologisk problem eller skyldes generel langsom problemløsning.

Hvis der er tale om en elev med langsom forarbejdningshastighed, som således er langsom på flere områder end blot det fonologiske, så er der meget, der tyder på, at elevens vanskeligheder med læsning er knyttet til langsom forarbejdningshastighed og ikke specifikt til ordblindhed. Denne elev vil altså i første omgang ikke være ordblind, men kan alligevel udmærket have brug for intensiv læseundervisning.

Da der ikke er en direkte sammenhæng mellem problemløsning og ordblindhed (Elbro, 2021), er det ikke elevens intelligens, der er afgørende for, hvorvidt Ordblindetesten er et hensigtsmæssigt redskab til vurdering af ordblindhed hos elever med generelle indlæringsvanskeligheder. Det handler om, hvorvidt eleven generelt har en langsom forarbejdningshastighed, eller om eleven har en specifik langsom forarbejdningshastighed i forbindelse med fonologisk kodning.

Fremgangsmåde i afdækning af ordblindhed

Skoler og kommuner kan vælge at tilbyde en anden ordblindetest end Ordblindetesten. Det anbefales i Nyborg Kommune at starte med DVO-testen (vær opmærksomhed på klassetrin/alder) eller Elbros Ordlistor (vær opmærksom på klassetrin/alder) uden tidstagning, så man ikke får forarbejdningshastigheden med, samt Testbatteriet. Hvis der viser sig tydelige tegn på ordblindhed begrundes mistanken om ordblindhed, og man kan dernæst gå videre til Ordblindetesten, som følger eleven gennem uddannelsessystemet i 15 år. Hvis skolen ikke ser tydelige tegn på ordblindhed, skal skolen ikke gå videre til test med Ordblindetesten.

Retskrav for forældre

Forældre har retskrav på udredning af ordblindhed hos deres barn fra marts i 4. klasse og frem, hvis de ønsker det. Der er *ikke* specifikt retskrav på en bestemt test, det vælger vi som skolevæsen (jf. Bekendtgørelse af lov om folkeskolen §3b). I Nyborg Kommune bruger vi forskellige screeninger og test jf. årshjulet til at afklare for ordblindhed. Dette samlede billede giver grundlag for vurdering om der skal testes med Ordblindetesten, hvilket vi gør i 6. klasse.

Tilrettelæggelse af støtte

Det er skolelederen, der i samråd med skolens læsevejleder og klassens lærere skal beslutte, hvordan støtten til ordblinde elever skal tilrettelægges. Et relevant undervisningstilbud kan omfatte undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning. Det kan f.eks. tilrettelægges som et intensivt læsekursus efter reglerne om holddannelse eller som supplerende undervisning. Ligeledes skal elever have rådighed over de nødvendige hjælpemidler – herunder de tekniske hjælpemidler. Hvis undervisningsdifferentiering ikke er nok til at opfylde elevens behov, skal eleven tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte: Folkeskoleloven § 3.a. og § 5 stk. 5. Supplerende undervisning eller anden faglig støtte kan iværksættes uden at inddrage Pædagogisk Psykologisk Rådgivning.

Henvielse til specialundervisning

De elever, hvis udvikling kræver særlige hensyn eller særlig støtte, skal have specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i mindst 9 timer om ugen. Det foregår i specialklasser, på specialskoler eller som støtte i den almindelige undervisning. Det fremgår af folkeskolelovens § 3, stk. 2. Henvielse til specialundervisning skal ske efter rådgivning i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning og i samråd med elev og forældre. Specialundervisningen skal så meget som muligt foregå i tilknytning til den almindelige undervisning. Når det skal vurderes, om den specialpædagogiske bistand skal foregå i den almene klasse, skal der lægges vægt på, om eleven kan have udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i klassen.

Uddybning fra Undervisningsministeriets styrelse for undervisning og kvalitet (STUK) v. Trine Nobilius:

“En ordblindediagnose udløser ikke i sig selv iværksættelse af §3a. Kommuner og skoler har pligt til at tilbyde elever med ordblindhed den fornødne støtte, der skal gives på baggrund af en individuel vurdering af den enkeltes undervisningsmæssige behov. Kommuner og skoler kan blandt andet anvende holddannelse, undervisningsdifferentiering og supplerende undervisning. Der kan også anvendes to-lærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed.

Elever med ordblindhed, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte. Eleverne skal endvidere have de nødvendige undervisningsmidler og tekniske hjælpemidler stillet gratis til rådighed, så de kan bruge dem i både skolen og fritiden.

Børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, skal tilbydes specialundervisning i en specialklasse eller specialskole eller støtte i den almene undervisning i mindst 9 ugentlige timer, jf. folkeskolelovens § 3, stk. 2. Som sagt udløser en ordblindediagnose i sig selv ikke en iværksættelse af §3a.”

Afgørelser om specialundervisning

Skolelederens afgørelser om supplerende undervisning og specialundervisning er afgørelser i forvaltningslovens forstand, og forældrene har mulighed for at bede om en skriftlig begrundelse. Skolelederen skal orientere forældrene om muligheden for at få en skriftlig begrundelse, hvis det er nødvendigt. Afgørelser om specialundervisning kan indbringes for Klagenævnet for Specialundervisning, og i forbindelse med afgørelser om specialundervisning skal skolen give vejledning om klagemulighederne. [Link til Klagenævn for specialundervisning vedr. folkeskolebarn](#)

Litteratur og andre kilder

Bøger

Elbro, C. (2021): *Læsevanskeligheder*, 2. udg., København: Hans Reitzels Forlag

Jandorf, B. D. & Andreasen, K. (2021): *Grundsten til en ordblindevenlig skole*, København: Akademisk Forlag

Svendsen, H.B. (2020): *Undervisning af ordblinde elever i alle fag*, København: Akademisk Forlag

Artikler og links

Danske Love: *Folkeskoleloven §3b*. Lokaliseret 23.01.23: <https://danskelove.dk/folkeskoleloven/3b>

Elwér, Å.(2012): *Specifikke læseforståelsesproblematikker*, I: Samuelsson, S. (red): *Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget*, København: Dansk Psykologisk Forlag.

EMU: *Viden om – Forebyggelse af afkodningsvanskeligheder*. Lokaliseret 23.01.23: <https://emu.dk/grundskole/forskning-og-viden/viden-om-udgivelser/viden-om-forebyggelse-af-afkodningsvanskeligheder>

EMU: *Viden Om - Undervisning i skriftlig fremstilling målrettet ordblinde elever*. Lokaliseret 23.01.23: <https://emu.dk/grundskole/forskning-og-viden/viden-om-udgivelser/viden-om-undervisning-i-skriftlig-fremstilling>

Hagtvedt, B.(2012): *Skrivelyst og skrivepraksis på elevens præmisser I*: Madsbjerg, S. & Friis, K. (red.): *Skrivelyst i et specialpædagogisk perspektiv*, Viborg: Forfatterne og Dansk Psykologisk Forlag

Otzen, E. (2015): *Fokus på elevers skrivevanskeligheder*, I: *Læsepædagogen 5*, Hvidovre: Landsforeningen af Læsepædagoger

Sennenvald, K. D. (2019): *Elevens skriveudvikling med læse- og skriveteknologi*, I: *Viden om literacy*, nummer 26, Nationalt Videncenter for Læsning. Lokaliseret 23.01.23: <https://www.videnomlaesning.dk/media/2887/tabel-til-website-kamma-dencker.pdf>

Swalander, L. (2012): *Selvbillede, motivation og dysleksi*. I: Samuelsson, S. (red.), *Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Trentemøller, T. (2019): *Dysleksi, motivation og robusthed*, s. 51-71, Århus: Forlaget Klim

Veber Nielsen, A. (2022): *Sæt kurs mod målrettede sprogforståelsesindsatser*, lokaliseret 23.01.23: <https://videnomlaesning.dk/viden-og-vaerktoejer/forskerklummen/2022/saet-kurs-mod-maalrettede-sprogforstaaelsesindsatser/>

Bilag 1: Handleplan for elever i læse- og skrivevanskeligheder

Et tæt samarbejde mellem elev, forældre og skole er nødvendigt for at afhjælpe elevens skriftsproglige vanskeligheder og kvalificere brugen af elevens læse- og skriveteknologi. Dette er vigtigt for at afhjælpe de skriftsproglige færdigheder, men også så eleven føler sig inkluderet i undervisningen på trods af sine læse- og skrivevanskeligheder. Derfor sættes fokus på dialog med eleven højt som udgangspunkt for handleplanen. Handleplanen tager udgangspunkt i elevens skriftsproglige kompetencer, og ud fra dette udarbejdes få fremadrettede målsætninger og aftaler for den kommende periode.

Elevens navn	
Klasse	
Skole	
Dato	
Evt. tilmeldt Nota den	
Har der været eller er der brug for at konsultere talehøre-pædagog?	

Testresultater			
Sæt X	Foretagne test:	Resultat	Dato
	Sprogvurdering 0. klasse		
	Risikotest for ordblindhed		
	Dansk Videncenter for ordblindhedstest (DVO)		
	Testbatteriet		
	Elbros ordlister		
	Den nationale ordblindetest (DNO)		
	Andre faglige test, fx: Ordlæseprøve 1 Sætningslæseprøve 2 Andre test:		
Brug for kurser inden undervisning i ordforslag?			
Sæt X	Test indikerer, at der ikke er brug for ekstra kursus		
	Test indikerer, at der er brug for et fonologisk kursus for at kunne:		
	læse og stave lydrette enstavelsesord på op til 5 bogstaver med og uden konsonantklynger		
	anvende tapping/3 grundlæggende regler for stavelsesdeling		
	indlyd		

1. Dialogdel

Status
Elevens evaluering (læringsspind udfyldes med lærer inden mødet) Tag billede af det udfyldte læringsspind og læg det op i meddelelsesbogen. Udfyld læringsspind sammen med eleven og <i>udvælg det</i> , der skal arbejdes med:
Deltagelse
Vedholdenhed
Selvstændighed
Selvforståelse
Læse- og skrivestøtte i fagene
Eventuelle gode råd til lærerne
Forældrenes evaluering (udfyldes gerne inden mødet via mail eller mundtligt)
Hvad fungerer godt i undervisningen?
Er der noget, som kan blive bedre?
Er eventuel lektiemængde/læsetræning passende?
Har du/I mulighed for at støtte jeres barn ift. skolearbejde?
Anerkender og forstår jeres barn sine læse-/skrivevanskeligheder?
Hvordan oplever I jeres barns motivation for læring?
Skolens evaluering
Hvad fungerer godt i klasseundervisningen og i gruppearbejde?
Hvad motiverer eleven i fagene?
Hvordan opleves arbejds måde og –deltagelse i fagene?

2. Handleplan

Til lærerne: Mål for perioden afklares ud fra en eller flere af disse redskaber	
<ul style="list-style-type: none"> • Samtalemodel med elev: den lektiologiske grundmodel • LST-læringsspind: https://kcl.aarhus.dk/viden/laeringsspind/ • Skriveudvikling med LST: Sennenvalds vurderingsskema • Læsestrategier: https://www.ucviden.dk/da/publications/teknologibaserede-l%C3%A6sestrategier-strategiark-til-ordblinde-elever 	
I handleplanen bør der kun opstilles få mål for den definerede periode – der vælges altså ud for nedenstående områder og stilladserende LST-strategier:	
Læsning	
Status	Mål for kommende periode
Selvstændig læsning	Selvstændig læsning

LIX/LET: Læsehastighed: Læseforståelse/ordforråd:	LIX/LET: læsehastighed: Læseforståelse/ordforråd:
Lyttelæsning	Lyttelæsning
LIX/LET: Lyttelæsehastighed skønlitteratur: Lyttelæsehastighed fagtekster: <small>Hastighed for skønlitterære tekster i 9. Klasse ca. 200 - 300 ord/min.= Appwriter 10</small>	LIX/LET: Lyttelæsehastighed skønlitteratur: Lyttelæsehastighed fagtekster: <small>NB Hastighed for skønlitterære tekster i 9. Klasse ca. 200 - 300 ord/min. = Appwriter 10</small>
Læseforståelse/ordforråd:	Læseforståelse/ordforråd:
Læse- og skrivestrategier i fagene	
Korrektur- og retskrivningsstrategier	
Dansk skriftlig fremstilling – skriveudvikling med LST (<i>brug evt. Sennenvalds vurderingsskema</i>)	
Aftaler for kommende periode:	
Hvad skal eleven gøre:	
Hvad skal forældrene gøre:	
Hvad skal vejlederen/ordblindelæreren gøre:	
Hvordan vil klasseteamet inkl. faglærere gøre undervisningen mere ordblindevenlig:	
Opfølgning på handleplanen	
Dato for opfølgning:	
Overgange Opmærksomhedspunkter og aftaler i forhold til overgange i skoleforløbet (overlevering til nye lærerteams) og i forhold til overgange til ungdomsuddannelse (opmærksomhed på ordblindetest og ansøgning om hjælpemidler) Handleplanen ligger efter udfyldelse i meddelelsesbog og i elevmappen/Filr og sendes til forældre med sikker post eller i Aula.	
Særlige vilkår ved afgangsprøverne (udfyldes i perioden før prøven):	
Fx vedr. oplæsning, skrivestøtte, forlænget tid, fysisk placering	
Handleplanen er udarbejdet af:	
Elev: Forældre: Lærere: Vejleder:	